

fire Støvdragere bag de fire Dækblade; var den døde derimod et yngre Menneske, saa blev Støvdragerne udeladte, og i deres Sted var der fire indadbøjede Blade, saa Blomsten syntes kun halvt udfoldet“ (jfr. Fig. 61).

En enkelt Ting maa man ikke glemme, naar man betragter disse smedede Kors, og det er den ypperlige Virkning, de uden Tvivl har haft i Kirkegaardsbilledet. Med deres spinkle Silhuetter har de tegnet sig overordentlig smukt mod Landsbykirkens hvide Mur og mod den grønne Beplantning (se ogsaa Fig. 51). Og selv om Typen bestandig er den samme, synes de meget rigt varierede indenfor de givne Rammer; paa en fortrinlig Maade er de gledet ind i den Helhed, Landsbykirke og Kirkegaard altid bør være, og dertil virker de nationale i deres beskedne enkle Holdning i Modsætning til de hvide, skraatstillede Marmorplader, der er saa karakteristiske for de italienske Kirkegaarde, og som nu er de almindeligste Gravmæler paa de danske Landsbykirkegaarde.

Desværre er disse gamle Jernkors næsten overalt fjernede fra de Steder, hvor de oprindeligt stod, – en Side af den gamle Almuekultur er forsvunden fra de danske Landsbyer. En Del kan man dog træffe paa midtsjællandske Kirkegaarde, paa Øerne og andre Steder, saaledes som Billederne ogsaa viser det. Gravmælerne Fig. 51, 53, 55, 56, 57, 58, 60 og 62 er saaledes alle fotograferede paa de paagældende Grave af dette Blads Redaktør i de senere Aar.

Det er derfor med en vis Vemod, man betragter disse gamle Minder, der havner paa Hjemstavns- og Folkemuseer; med bleget Skrift taler de om det, som var – og man maatte ønske, at de oftere blev bevaret paa Graven og paa Kirkegaarden, og at deres særlige Kunst maatte kunne opleve en Renæssance i den nyere Gravmælekunst.

De sidste Papirer.

Af Overassistent A. Hilsøe.

Mennesket ledsages af Papirer fra Vuggen til Graven. Her skal omtales et Par af disse, som vedrører det sidstnævnte Sted, og som Folk ikke selv ser ret meget til, da de efter endt Benyttelse opbevares i Begravelsesvæsenets Arkiver.

Vi forudsætter, at der har fundet et Dødsfald Sted i en Familie, som ikke i Forvejen har noget Familiegravsted, men gerne vil have et saadant og tildels selv vil bestemme Størrelsen og Beliggenheden. Familien henvender sig da paa Kirkegaardens Kontor og faar derfra forevist nogle Gravsteder at vælge imellem. Naar man har bestemt sig, udsteder Kontoret en *Købeseddel* paa Graven. Paa Købesedlen noteres Gravstedets Afd., Litra, Nr. og Arealstørrelse, den Afdødes Navn og Navnet paa den fremtidige Ihændeher af Fæstebrevet, desuden Prisen for Jordarealet og for den paa Graven værende Beplantning – f. Eks. en Hæk- og 2 Solitærtræer – som i Reglen er servitutbelagt, samt Navnet paa den Assistent, som har anvist Gravstedet. Denne Seddel afleverer Familien til den Snedker (Bedemand), som skal ordne Begravelsen, hvorefter Snedkeren henvender sig paa Begravelsesvæsenets Hovedkontor, hvor han betaler baade for Gravstedet og for, hvad der iøvrigt skal ordnes og udføres ved selve Bisættelsen.

Hovedkontoret udfylder saa en *Begravelses-* eller *Jordeseddel*, som sendes til den Kirkegaard, paa hvilken Gravstedet er købt. Paa Jordesedlen staar der, foruden det samme som paa Købesedlen, Dagen og Klokkeslættet samt fra hvilket Kapel Begrav-

velsen skal finde Sted; den Afdødes Fødsels- og Dødsdato, Aaret, hvortil Gravstedet er købt (som Regel 20 eller 40 Aar frem i Tiden), hvor i Gravstedet der skal begraves (dyb eller almindelig Grav, tilhøjre eller tilvenstre m. m.), om der er betalt for Ligstue, Orgel og Sang, hvormange Kandelabre der skal brænde, om der skal være tændt i Lysekroner og Lampetter, hvormange Laurbærtræer der skal opstilles omkring Kisten, eventuelt Tæppe med paastrøede Buxbomblade foran Kisten, om der skal være Ligbærere, Klokkeringning, om Graven skal beklædes (udfores med Grangrene) samt om den skal stemples ved Fyldningen. Desuden Navnet paa Præsten, der skal forrette Handlingen, og Navnet paa Snedkeren, Kistemaalet og eventuelt Overmaal. Endelig paaføres Navnetrækket paa den Graverkarl, der graver Graven.

Efter Begravelsen udfærdiger Kontoret *Skødet* eller *Fæste-* og *Begravelsesbrevet*, som sendes til Familien til Opbevaring, og som derfor maa antages at være mere almindelig kendt og saaledes ikke behøver nærmere Omtale.

Det ses, at det er ikke saa ganske faa Papirer og navnlig ikke saa ganske faa Notater, der skal foretages; men naar man vil være sikker paa, at Enhver kommer i den rette Grav, og at denne er gravet stor nok o. s. v., maa især paa de store Kirkegaarde nødvendigvis alle disse Foranstaltninger foretages.

Fra de gamle Landsbykirkegaarde.

Af Dr. phil. Axel Garboe.

Den kendte Dansk-Amerikaner, Dr. *J. Chr. Bay*, i Chicago fortæller i en af sine mange Skildringer af Amerikanere, der er vidt forskellige fra, hvad mange herhjemme tænker sig om de Forenede Staters Beboere – hvordan en saadan gammel Amerikaner ofte aflagde Besøg paa Kirkegaarde for at „hils paa sine Venner“, som han nu mest traf derude. Stille satte han sig hen og lod *Minderne* tale, og nødigt forsømte han en Lejlighed til et Kirkegaards-Besøg, selvom dette undertiden maatte henlægges til et saadant Tidspunkt, at Politibetjenten, der ikke kendte denne Mands Motiv til at opholde sig saa længe og paa saa paafaldende en Tid paa Kirkegaarden, begyndte at nærme sig for at se lidt efter, hvad der foregik.

– Som det gik denne Amerikaner, gaar det mange andre, der har levet en Aarrække: Kirkegaardene har noget at *fortælle* og at *give*. Det behøver i og for sig slet ikke at være gamle eller sorgbetyngede Mennesker, der saaledes gaar paa Kirkegaardsbesøg. Ogsaa unge, glade „Vandrefugle“ kan ofte se indenfor paa Kirkegaardene, hvor maaske en af deres Forfædre hviler. Eller man kan gaa ind paa Kirkegaarden og lade helt fremmede Navne tale til sig. Selv er jeg paa min Færden ad Landevejene ofte standset ved Landsbykirkegaardene, og altid har jeg modtaget Værdier ved disse Besøg.

– Der ligger saadan en gammel Landsbykirke, omgivet af de Dødes Hvilested, og taler om Slægternes Liv igennem Aarhundreder. Fra Højden, hvor Kirken som Regel er lagt, har man den vide Udsigt over Marker og Skove og sommerlige Veje, der taber sig i Horizonten – eller over det blaa Hav, der smyger sig om Danmarks Land og savnes, hvor det ikke ses. Kirke ved Kirke i vid Omkreds øjner man. *Henrik Pontoppidan* har sammenlignet dem med store Dyr, der alle vandrer i en bestemt Retning. Og gaar man fra Landevejen de faa Trin op til Kirkegaardslaagen i det gamle Kirkegaardsdige, er man inde i Fædrenes store Rækkefølge. De gamle, groft tilhug-